

Korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelman ohjausryhmän kokospöytäkirja

Aika 06.06.2021 klo 12.00–14.00

Paikka Microsoft Teams

Läsnä Jääskeläinen Atte, opetus- ja kulttuuriministeriö (puheenjohtaja)
Eerola Paula, Suomen Akatemia
Heikkinen Erja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Hämäläinen Keijo, Jyväskylän yliopisto
Korhonen Jonna, opetus- ja kulttuuriministeriö
Koski Jouni, Laurea-ammattikorkeakoulu
Mielityinen Ida, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Niemelä Ilkka, Aalto-yliopisto
Nieminen Sanna, valtiovarainministeriö
Rättyä Heidi, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Sippola Anniina, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Syväjärvi Antti, Lapin yliopisto
Vidgrén Mervi, Savonia-ammattikorkeakoulu
Kettunen Pauli, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)

Poissa Lehto Petra, työ- ja elinkeinoministeriö

Asiantuntijat Karhu Jorma, opetus- ja kulttuuriministeriö
Innola Maija, opetus- ja kulttuuriministeriö
Närhi Henna, opetus- ja kulttuuriministeriö (paikalla kohdat 1–3)
Palonen Maarit, opetus- ja kulttuuriministeriö

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen 12.01.

2 Ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja kertoi tiede- ja kulttuuriministerin linjanneen tiistaina 31.5., että opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouluohjauksesta ja hallinnonalalta korkeakouluille kohdennetusta rahoituskokonaisuudesta (ml. rahoitusmallit) tilataan kansainvälinen arviointi. Arviointi ylittää EU-hankinnan kynnysarvon. Jorma Karhu

arvioi aiempien vastaavien arviointihankkeiden perusteella, että arvioinnin tarjoajat ovat todennäköisesti kv-konsortioita.

Jorma Karhu totesi, että opetus- ja kulttuuriministeriö lähetti viikolla 22 Unifille, Arenelle, Suomen Akatemialle, VM:lle ja TEM:lle pyynnön asettaa ehdokkaita arvioinnin tukiryhmään. Tavoitteena on, että tukiryhmä ehtisi kokoontua kesäkuun aikana puhumaan arvioinnille asetettavista tavoitteista. Elokuussa on tarkoitus kirjoittaa tarjouspyyntö ja syys-lokakuussa järjestää tarjouskilpailu, jonka jälkeen arviointityö aloitettaisiin. Työn toivotaan valmistuvan toukokuun 2023 loppuun mennessä.

Karhun mukaan ajatuksena on arvioida rahoitusmallin lisäksi ohjauk käytänteitä, sopimusmenettelyä ja muuta opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välistä vuorovaikutusta. Toisin sanoen arvioinnissa tarkastellaan ohjauksen ja rahoituksen kokonaisuutta. Tarkoituksena on arviointitulosten perusteella tuoda esille ohjaus- ja rahoituskäytänteiden vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä mahdollisia vaihtoehtoisia kehittämissuuntia. Arvioinnin yksityiskohtaisesta sisällöstä sovitaan arvioinnin tukiryhmässä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön on tarkoitus käynnistää myös arvioinnista erillinen selvitys korkeakoulujen rahoitusohjauksen kannustevaikutuksista ja ennustettavuudesta erityisesti korkeakoulujen näkökulmasta. Arviointia ja jatkovalmistelua tukevat myös opetus- ja kulttuuriministeriön tilaaman OECD:n Resourcing Higher Education -projektin selvitykset, jotka ovat käytettävissä syksyllä 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa syksyllä 2022 tarvittaessa laajapohjaisemman työryhmän valmistelemaan korkeakoulujen ohjauksen ja rahoitusmallien uudistamista sopimuskaudelle 2025–2028.

Puheenjohtaja totesi, että arvioinnille suunniteltu aikataulu on tiukka. Uusi hallitus aloittaa keväällä 2023, ja suuret uudistukset on hyvä saada aloitettua hallituskauden alussa.

3 Kansainvälisten opiskelijoiden houkuttelu ja regulaatiomuutokset

Henna Närhi alusti aiheesta keskustelua varten (Liite 1). Ohjausryhmän jäsenille oli lähetetty ennakoon oheinen teksti keskustelun pohjustukseksi:

Oheisessa toukokuuisessa esityksessä on esitelty vaihtoehtoja tilauskoulutuksen ja lukuvuosimaksullisen koulutuksen kehittämiseen ja etenemissuunnitelma. Asian ensimmäisen ohryssä esittelyn jälkeen käytiin lyhyt keskustelu aiheesta. Maanantaina on mahdollisuus tuoda esille laajemmin ja yksityiskohtaisemmin näkemyksiä esitetyistä vaihtoehdoista sekä niiden luomista mahdollisuuksista ja haasteista. Mitä vaikutuksia eri vaihtoehdoilla olisi?

Ensimmäisessä keskustelussa nousi esille agenttien käyttö. Mihin ja miten agenteja halutaan käyttää? Millä tavalla nykyinen lainsäädäntö rajoittaa sitä? Millaisia muutoksia lainsäädäntöön tarvittaisiin, jos se mahdollistettaisiin?

Myös joustavuutta toivottiin lisää. Mihin asioihin joustavuutta tarkalleen halutaan? Millä tavalla nykyinen lainsäädäntö rajoittaa sitä? Mitä lainsäädäntömuutoksia se edellyttäisi?

Tavoitteena on, että 50 prosenttia suomalaisista suorittaa korkeakoulututkinnon ja saada Suomeen 15 000 uutta ulkomaalaista opiskelijaa. Miten näitä tavoitteita saadaan edistettyä tilausmaksu- ja lukuvuosimaksujärjestelmän uudistuksilla?

Keskustelussa pohdittiin käytettyjen käsitteiden merkityksiä ja eroja – tilauskoulutus sisältää paljon myöskin sellaista koulutusta, joka ei liity Suomen koulutustason nostamisen tavoitteisiin. Erityisesti ammattikorkeakoulut toivoivat tilauskoulutuksen esteiden purkamista ja agenttien käytön helpottamista opiskelijahoukuttelussa. Täysin lukuvuosimaksuilla rahoitettujen ohjelmien eriyttäminen OKM:n rahoittamasta tutkintoon johtavasta koulutuksesta puolestaan voisi tarjota korkeakouluille lisärahoitusta ja helpottaa kv-opiskelijoille asetetun tavoitteen täyttymistä ilman, että se osaltaan hankaloittaa 50 prosentin koulutusasteen tavoittelua. On kuitenkin iso kysymys, miten opiskelijoiden oikeudet ja tasapuolinen kohtelu järjestettäisiin, jos samassa korkeakoulussa voisi olla opiskelijoita kolmella eri statuksella. Mahdolliseen jatkuvaan hakuun huomautettiin myös liittyvän muun muassa ohjaukseen, tuutorointiin ja opintojen aikataulutukseen liittyviä ongelmia.

Keskustelussa nousi esille, että kokonaan lukuvuosimaksuilla rahoitetun koulutuksen osalta pitäisi selventää, onko erillinen ohjelma ja siten opiskelijavalinnan eriyttäminen ratkaisu johonkin ongelmaan. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa jo lukuvuosimaksujen hyödyntämisen tavalla, jota suurin osa korkeakouluista ei hyödynnä niiden palauttaessa suuren osan maksuista takaisin opiskelijoille apurahoina ja stipendeinä. Ammattikorkeakoulut palauttavat tähän mennessä huomattavasti yliopistoja vähemmän lukuvuosimaksurahaa opiskelijoille kuin yliopistot, mutta sektoreiden sisälläkin on huomattavia eroja. Lukuvuosimaksullisesta ohjelmasta valmistuvat opiskelijat tulisivat muiden valmistuneiden kanssa suomalaisille työmarkkinoille, joten heidän pitäisi saada sama pätevyys kuin kansallisessa ohjelmassa, huolimatta mahdollisista eroista opiskelijavalinnassa. Keskustelussa huomautettiin myös, että hakeminen ja Suomen järjestelmä eivät saisi muuttua hakijan kannalta monimutkaisemmiksi uudistusten vuoksi. Lisäksi on tärkeää huomioida muutosten vaikutukset hakijamääriin.

Keskustelussa huomautettiin, että ääneen lausuttuna tavoitteena on saada lisää kv-opiskelijoita Suomeen, mutta käytetyt puheenvuorot kuulostavat myös siltä, että tavoitteena on vähentää suomalaisen korkeakoulujen rahoituksen käyttöä kv-opiskelijoihin. Suurin osa kv-opiskelijoista haluaa jo nyt jäädä Suomeen töihin, joten keskustelussa nostettiin esiin, miten maksujen korottaminen vaikuttaisi heidän toimintaansa. Keskustelussa esitetyn lukuvuosimaksujen verovähennysoikeuden kannustevaikutus on myös epäselvä, sillä töiden saaminen on ollut merkittävä ongelma valmistuneille kv-opiskelijoille, eikä verovähennyistä voi hyödyntää ilman työpaikkaa ja siitä saatavia tuloja.

Agenttien käyttämiseen liittyvää keskustelua todettiin häiritsevän se, että on olemassa erilaisia käsityksiä siitä, mikä on laillista nykyisen sääntelyn mukaan. Tästä puolestaan seuraa erilaisia käsityksiä sääntelyn muutostarpeista. Tärkeitä kysymyksiä ovat opiskelijan asema suhteessa korkeakouluun ja agenttien käyttö välikätenä esimerkiksi lukuvuosimaksujen perimiseen ja opiskelijavalintaan. OKM:n omaksuma sääntelyn tulkintalinja on ristiriidassa asiaan kohdistuvien toiveiden kanssa. On mahdollista, että asian kohtalosta tarvitaan poliittinen linjaus.

Puheenjohtaja totesi, että jonkin asian mahdollistaminen ei vielä tarkoita sitä, että asia välttämättä tulee tapahtumaan. Valmistelua jatketaan OKM:ssä keskustelussa esitetyt näkökulmat huomioiden.

4 Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen ja tutkintonimikkeet

Maarit Palonen alusti keskustelua (Liite 2). Uudistamista valmistellaan Unifin ja Arenen alakohtaisissa ryhmissä; lisäksi on pieni tukiryhmä OKM:n yhteyshenkilöiden kanssa.

Puheenjohtaja vahvisti keskustelun alkuun, että poliittista tahtoa edistää ylempien ammattikorkeakoulututkintojen maisterinimikettä ei ole. Sen sijaan olisi valmiuksia yamk-tutkintoihin liitettävien tutkintonimikkeiden poistamiseen. Ammattikorkeakoulut ilmaisivat kuitenkin hakevansa mieluummin alkuperäisen tavoitteensa mukaista ratkaisua, vaikka asia käytännössä siirtyykin seuraavalle hallituskaudelle.

Muilta osin koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen jatkuu aiemmin sovitusti. Yliopistot ovat toivoneet työhön lisääntymistä sekä tarkempaa määrittelyä uudistamisen puitteista. Puheenjohtaja totesi, että OKM ei ole halunnut määrittellä asiaa nykyistä tarkemmin, sillä asia on monimutkainen ja siihen tarvitaan korkeakoulujen asiantuntemusta. OKM jatkaa vuoropuhelua Unifin ja Arenen kanssa, ja ohjausryhmä voi elokuun kokouksessa linjata tarkemmin uudistamisen reunaehdoista. Puheenjohtaja huomautti, että vuoden loppuun asetettu aikaraja on pohjustavalle asiantuntijatyölle, jonka jälkeen virkavalmistelu jatkuu vuoden 2023 puolella.

Todettiin, että valmistelua jatketaan alakohtaisesti. Huoltovarmuuden näkökulmat ja koulutusmäärät on myös huomioitava, jos sääntely väljenee. Keskustelussa nostettiin esiin, että luoko väljentyvä koulutusvastuusääntely tarvetta muulle sääntelylle tai mahdollisesti joidenkin alojen koulutuksen erilliselle rahoittamiselle, mikä puolestaan voisi hajottaa uutta mallia.

5 Muut asiat

Ohjausryhmän sihteeri vaihtuu syksyksi, sillä Pauli Kettusen määräaikainen virkasuhde päättyy kesän aikana. Uusi sihteeri nimetään viimeistään syksyllä.

Puheenjohtajan yhteenveto kokouksesta: ohjauksen ja rahoituksen kv-arviointi etenee kunnianhimoisella aikataululla, kv-opiskelijoita koskevan lainsäädännön uudistaminen jatkuu syksyllä, OKM pyrkii selventämään koulutusvastuujärjestelmän uudistamiseen liittyviä periaatteita syksyksi niin, että asiantuntijavalmistelu voisi valmistua vuoden 2022 aikana.

6 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 13.30.

Liitteet

Liite 1: Tilaus- ja lukuvuosimaksullisen koulutuksen kehittäminen

Liite 2: KK Ohjausryhmä 06062022 Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen